

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان مقاله :

مبانی استقلال اقتصادی از دیدگاه امام «ره»

پژوهشگر و نویسنده :

محمد گلک خیبری

پژوهشگر و نویسنده:

محمد گلک خیبری

مبانی استقلال اقتصادی از دیدگاه امام «ره»

نقش اقتصاد در حفظ تعادل و پیشرفت جامعه، امری است که از نظر اندیشمندان و مدیران جامعه بسیار حائز اهمیت است. امام «ره» حفظ منافع ملی، رشد صنعت و فن‌آوری و تأمین امنیت مالی جامعه را در پیشرفت اهداف کلی انقلاب اسلامی بسیار مؤثر می‌دانند و همواره بر هدایت و تقویت بنیه‌های اقتصادی تأکید داشته‌اند (1). عمده مبانی مطرح که حضرت امام «ره» در بحث استقلال اقتصادی بیان فرموده‌اند؛ به شرح زیر می‌باشند:

الف) اتکال به خدا و خودباوری

اگر اتکال به خدا در هر زمینه‌ای، رمز موفقیت انسان است ولی به جهت وجود مشکلات و سختی‌های فراوان در عرصه اقتصادی و رسیدن به استقلال اقتصادی ایمان و اتکا به خداوند یکی از مبانی مهم و مطرح در این زمینه می‌باشد. به طوری که امام راحل، ره آوردهای عظیم انقلاب اسلامی را مرهون عنایت خداوند متعال می‌دانند و معتقدند که راه هدایت در هر کاری را خداوند به انسان با ایمان الهام می‌کند و اعتماد به نفس و خودباوری از برکات اولیه آن است:

«عمده این است که شما دو جهت را در نظر بگیرید... یکی اعتماد به خدای تبارک و

تعالی که وقتی که برای او بخواهید کار کنید، به شما کمک می‌کند؛ راه را برای شما باز می-

کند؛ در هر رشته که هستید، راه‌های هدایت را به شما الهام می‌کند و یکی اتکال به نفس؛

اعتماد به خودتان». (2)

ایشان اعتماد به خود و خودباوری همراه با پشتکار را، رمز رسیدن به استقلال اقتصادی و صنعتی و قطع وابستگی می‌دانند (3). و در تبیین این امر یکی از برکات و نتایج جنگ تحمیلی را، خود باوری و شخصیت یافتن ملت می‌دانند:

« شما دیدید که در این جنگ تحمیلی که پیش آمد و محاصره اقتصادی شدیم، خودایرانی‌ها، خود ارتشی‌ها این قطعات را درست کردند. اگر قبل از این بود، یکی از قطعات را نمی‌توانستند درست کنند؛ از باب اینکه شخصیتشان را گم کرده بودند، می‌گفتند باید متخصص بیاید...» (4)

ب) تلاش برای دستیابی به دانش و فن‌آوری

یکی دیگر از مبانی استقلال اقتصادی که حائز اهمیت می‌باشد، تلاش جهت دستیابی به دانش فنی و فن‌آوری می‌باشد. بر همین اساس امام می‌فرمایند:

« احتیاج ما، پس از این همه عقب ماندگی مصنوعی، به صنعت‌های بزرگ کشورهای خارجی، حقیقی است انکارناپذیر، و این به آن معنی نیست که ما باید در علوم پیشرفته به یکی از دو قطب وابسته شویم. دولت و ... باید کوشش کنند که دانشجویان متعهد را به کشورهای بزرگ و پیشرفته دارند و استعمار و استثمارگر نیستند، بفرستند.» (5)

همچنین تاکید امام «ره» بر حمایت از مبتکران و فن‌آوران در راستای تلاش و دستیابی به دانش و فن‌آوری قابل توجه است. ایشان خواستار توجه کامل به مبتکران و استعدادهای درخشان و توسعه مراکز علمی و تخصصی جهت کسب خودکفایی و استقلال اقتصادی و صنعتی می‌باشند (6). در این زمینه می‌فرمایند:

« مهمترین عامل در کسب خودکفایی و بازسازی، توسعه مراکز علمی و تحقیقاتی و تمرکز و هدایت امکانات و تشویق کامل و همه جانبه‌ی مخترعین و مکتشفین و نیروهای متعهد و متخصصی است که شهادت مبارزه با جهل را دارند و ... و نشان داده‌اند که می‌توانند کشور را روی پای خود نگهدارند.» (7)

نباید از نظر دور داشت که امام «ره» برای محقق شدن و رسیدن به دانش و فن‌آوری بر اراده عمومی و عمل همگانی ملت تأکید دارند. لذا تکیه بر اراده خود و تبع اراده دیگران نبودن همواره مورد توجه ایشان بوده است. (8)

ج) خودکفایی و نفی خودباختگی

از مبانی دیگری که حضرت امام «ره» در راستای استقلال اقتصادی مطرح می‌نمایند نفی خودباختگی و رسیدن به خود کفایی است. ایشان وابستگی به قدرت‌های بزرگ را آفت رشد ملت‌ها، سرکوب استعدادها و نهایتاً عامل عقب نگهداشتن کشور می‌دانند که آثار مخربی چون خودباختگی و عدم اعتماد به نفس آحاد ملت را به دنبال دارد (9). لذا ضمن هشدار به متخصصان متعهد کشور می‌فرمایند:

« امروز پدر پیر شما ، خمینی، از تمامی شما کارگران و صنعتگران و متخصصان می‌خواهد که با تمام قدرت مواظب باشید که دو باره مردم گرفتار ابرقدرتها و قدرتها نشوند». (10)

حتی امام راحل توجیه نیاز به تخصص‌ها و متخصصین را نمی‌پذیرفتند و صراحتاً هرگونه تخصص وابسته را نفی و عاملی در جهت سلب استقلال اقتصادی ارزیابی می‌نمایند: «تخصصی که ما را به دامن آمریکا بکشد یا انگلستان ، یا به دامن شوروی بکشد یا چین، این تخصص، تخصص مهلك است نه تخصص سازنده». (11)

در واقع قطع وابستگی و مبارزه با خودباختگی، عامل شکوفایی استعدادها و قدرت ابتکار و نوآوری بود امام به خوبی این واقعیت را شناخته بود:

« بدانید مادام که در احتیاجات صنایع پیشرفته، دست خود را پیش دیگران دراز کنید و به در یوزگی عمر بگذرانید، قدرت ابتکار و پیشرفت در اختراعات ، در شما شکوفا نخواهد شد». (12)

د) تحمل سختی‌ها و مشکلات

از دیگر مواردی که امام «ره» لازمه رسیدن به استقلال اقتصادی و زندگی مستقل و شرافتمندانه می‌دانند، تحمل سختی‌ها و مشکلات است. از نظر ایشان حجم مشکلات، متناسب با هدفی است که یک جامعه تعقیب می‌کند؛ یعنی هر چه هدف، بزرگ‌تر و مقدس‌تر باشد، بدیهی است که حجم مشکلات و فداکاری‌ها برای آن باید بیشتر باشد (13). لذا می‌فرمایند:

« درجهان، حجم تحمل زحمت‌ها و رنج‌ها و فداکاری‌ها و جان نثاری‌ها و محرومیت‌ها

، مناسب حجم بزرگی مقصود و ارزشمندی و علو مرتبه آن است». (14)

ایشان زندگی انسانی شرافتمندانه را ولو با مشکلات بر زندگانی ننگین و بردگی اجانب ترجیح می‌دادند و به همین جهت است که از تحریم‌های اقتصادی بیگانگان استقبال کرده‌اند و آن را هدیه‌ای الهی که عامل رشد و جهش ملت در تمامی ابعاد بویژه بعد اقتصادی می‌باشد یاد کرده‌اند:

« این جنگ و تحریم اقتصادی و استقلال طلبی در این بعد و اخراج کارشناسان

خارجی ، تحفه‌ای الهی بود که ما از آن غافل بودیم». (15)

نهایت اینکه امام «ره» لازمه تحمل سختی‌ها و مشکلات و نیل به استقلال اقتصادی را صبر و قناعت

بیان می‌دارند و می‌فرمایند: «به آنچه دارند بسازند تا خود همه چیز بسازند». (16)

و) فراخوانی جوانان و باور آنان

آنچه که امام «ره» در همه عرصه‌های انقلاب و بویژه عرصه اقتصادی به جهت روحیه کار و تلاش مضاعف و قدرت ابتکار و خلاقیت به آن به عنوان یک اصل و مبنا چشم دوخته بودند حضور پرشور و مشارکت فعال و همه جانبه جوانان بود که پرداختن به آن ، نوشتار جداگانه‌ای می‌طلبد. اما همین بس که در عرصه صنعت و نوآوری و بلاخص استقلال اقتصادی ، چشم امید امام «ره» به جوانان به عنوان کادر آینده و آینده سازان کشور بود که در سفارش به مسئولان کشور می‌فرمایند:

« ... به هر شکل ممکن وسایل ارتقاء اخلاقی و اجتماعی و علمی و هنری جوانان را

فراهم سازید. آنان را تا مرز رسیدن به بهترین ارزش‌ها و نوآوری‌ها همراهی کنید و روح

استقلال و خودکفایی را در آنان زنده نگهدارید». (17)

پی نوشت ها:

- 1- اسماعیل منصوری لاریجانی، "سیری در اندیشه های دفاعی امام خمینی"، (تهران: بنیاد حفظ آثار و ارزش های دفاع مقدس، 1377) صص 80-82
- 2- موسسه نشر و تنظیم آثار و اندیشه های امام خمینی، "صحیفه نور"، چ دوم، ج 18، (تهران: بی تا) ص 144
- 3- منصوری لاریجانی، پیشین
- 4- صحیفه نور، پیشین
- 5- همان، ج 21، ص 194
- 6- منصوری لاریجانی، پیشین، صص 84-85
- 7- صحیفه نور، پیشین، ص 38
- 8- منصوری لاریجانی، پیشین
- 9- همان، ص 83
- 10- صحیفه نور، پیشین
- 11- همان، ج 14، ص 233
- 12- همان، ج 21، ص 194
- 13- منصوری لاریجانی، پیشین، صص 84-86
- 14- صحیفه نور، پیشین، ص 203
- 15- همان، ج 20، ص 194
- 16- همان، ج 21، ص 185
- 17- همان، ج 20، ص 241

